

Kommunåterkoppling

2023

Vingåkers kommun

Elever i årskurs 7 och 9

"Det är ett bra sätt men det känns jobbigt att dela med sig av det man helst inte pratar om."

"Bra enkät med bra frågor. Förstår dock inte varför man behövde ha med längd och vikt men det var väl helt okej. Tror dock att många ljuger o skriver inte som det är. Och vill gärna veta vad ni ska göra med enkäten sen? När ska saker förändras ens?"

"Bra enkät med viktiga frågor. Kanske lite väl lång"

Tack vare att närmare 7 300 elever har svarat på Liv & Hälsa ung enkäten 2023 kan vi berätta hur unga i Sörmland mår.

Liv&Hälsa
ung

REGION
SÖRMLAND

Svarsfrekvenser

Antal och andel elever som svarat på
Liv & hälsa ung enkäten 2023

	Antal elever åk 7	Andel (%) elever åk 7	Antal elever åk 9	Andel (%) elever åk 9
Vingåker	69	77	72	80
Sörmland	2 702	75	2 541	71

Bakgrund

Under våren 2023 genomförde Region Sörmland undersökningen för åttonde gången. I Sörmland erbjuds vart tredje år alla grundskolor och gymnasieskolor att delta i undersökningen Liv & hälsa ung. Sörmländska elever i årskurs 7 och 9 i grundskolan, årskurs 2 på gymnasiet samt elever i anpassad skola (ej det som tidigare benämndes träningskola) årskurs 7 till och med sista året på gymnasiet är de som besvarar enkäterna. Eleverna har besvarat enkäterna under skoltid. Av Sörmlands 66 skolor med elever i någon av dessa årskurser, deltog 60 i undersökningen.

Syftet med undersökningen är att beskriva ungdomarnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.

I 2023 års undersökningar har elever varit involverade under framtagandet av enkäten. De har gett förslag på nya frågor och svarsalternativ och förändringar av förklaringstexter. Tack vare elevernas hjälp har vi i år med fler frågor om bland annat trygghet.

Vad vet vi om barns och ungas hälsa och uppväxtvillkor?

Barn och unga i Sverige mår generellt sett bra och är nöjda med sina liv. Sedan 1990-talet har ungdomsgenerationen däremot haft en sämre hälsoutveckling än andra åldersgrupper, framförallt när det gäller den psykiska ohälsan. Vi vet också att barns och ungas uppväxtvillkor inte är jämlika, vilket gör att vissa löper större risk att råka ut för problem och ohälsa. En mindre grupp barn och unga lever dessutom under svåra förhållanden som går att härleda till deras livsvillkor och familjeförhållanden.

Hälsans bestämningsfaktorer

Hälsa innefattar fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och är en resurs hos individen. Hälsan påverkas av en rad olika förhållanden runt individen och är en förutsättning för ett väl fungerande samhälle. Inom folkhälsoarbetet används begreppet "hälsans bestämningsfaktorer". Bestämningsfaktorerna kan påverka hälsan positivt eller negativt, vilket benämns skydds- och riskfaktorer. En skyddsfaktor är en faktor som skyddar mot ohälsa eller problem medan en riskfaktor är en faktor som ökar risken för ohälsa eller problem. Skydds- och riskfaktorer finns på individ-, familje-, arbets- och samhällsnivå. Enstaka faktorer har begränsad effekt, däremot är chansen till ett friskt, gott och långt liv större när en person har flera skyddsfaktorer, även om man har en eller flera riskfaktorer.

Vad är en kommunåterkoppling?

I kommunåterkopplingen redovisas ett urval av resultat från Liv & hälsa ung undersökningen 2023. Kommunåterkopplingen redovisas årskursvis och innehåller resultat som har betydelse för elevernas hälsa och välbefinnande. Vår förhoppning är att kommunåterkopplingen är till nytta, till exempel i kommunens hälsofrämjande och förebyggande arbete.

Att tolka resultaten i tabellerna

På följande sidor redovisas resultaten från 2023 års Liv & hälsa ung undersökning för kommunen. Resultaten är uppdelade på tjejer och killar och visar även hur det ser ut för hela elevgruppen. De elever som svarat att de inte identifierar sig som tjej eller kille inkluderas i det sammantagna värdet. I tabellerna redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden. Varje årskurs redovisas separat. För årskurs 7 och 9 gäller redovisningen elever som går i skolan i kommunen, oavsett om de bor i kommunen eller inte (skolkommun). För årskurs 2 på gymnasiet gäller redovisningen den kommun eleven bor i (boendekommun).

Kommunåterkopplingens begränsningar och överväganden

I kommunåterkopplingen redovisas resultat på olika nivåer. För att skydda enskilda elevers svar redovisas inte resultat på frågor som baseras på färre än 30 elever. Kommuner med få elever bör vara uppmärksamma på att enstaka elevers svar motsvarar stora procentsatser. Till exempel om 3 elever av 30 röker, visar våra tabeller att 10 procent av eleverna röker. Detta gör att siffrorna bör tolkas med försiktighet.

Några frågor att fundera på när du läser tabellerna:

- Skiljer sig kommunen åt från länet?
- Finns skillnader mellan killar och tjejer?
- Vad kan eventuella skillnader bero på?
- Vad betyder resultaten för oss?
- Framträder ett mönster som gör att vi kan behöva arbeta särskilt med något område?

En förhållandevis stor del av kommunens gymnasieungdomar går i skolan utanför länet. Detta för att resultaten inte kan anses spegla förhållandena för samtliga elever i årskurs 2 inom kommunen. Av detta skäl redovisas inte värdena för årskurs 2.

Årskurs 7

I tabellen redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden.

Teckenförklaring

K=Kommunen

L=Länet

Tabell 1. Resultat om skolan

Vingåkers kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om skolan</i>	K	L	K	L	K	L
Trivs mycket eller ganska bra i skolan	57	65	75	82	65	73
Går eller cyklar oftast till skolan, vår, sommar och höst	77	61	59	61	69	61
Har oftast eller alltid någon att vara med på rasterna	86	90	91	94	88	91
Har under de senaste 6 månaderna blivit mobbad någon gång i veckan eller oftare	6	4	3	4	4	5
Oftast eller alltid trygg på väg till eller från skolan	94	95	97	96	96	95
Oftast eller alltid trygg i skolan	97	89	97	94	96	91
Tycker att lärarna behandlar tjejer och killar lika	43	48	41	40	41	44
Känner sig ofta eller alltid stressad av skolarbetet	43	49	19	26	32	38
Har betyget F i ett eller flera ämnen	49	29	72	32	60	31
Får den hjälp man behöver i skolan	43	41	63	56	51	48

Tabell 2. Resultat om levnadsvanor

Vingåkers kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Äter frukost 4-7 dagar i veckan	74	64	77	82	76	72
Äter lunch 4-7 dagar i veckan	89	77	91	89	90	83
Dricker läsk eller annan dryck som innehåller socker så gott som dagligen eller oftare	17	16	31	15	24	16
Dricker energidryck så gott som dagligen eller oftare	3	9	25	8	13	8
Äter frukt eller bär så gott som dagligen eller oftare	29	33	56	43	41	38
Äter grönsaker så gott som dagligen eller oftare	37	52	53	61	44	56

Tabell 3. Resultat om levnadsvanor

Vingåkers kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Är stillasittande 4 timmar eller mer efter en skoldag	40	40	34	39	37	41
Är stillasittande 10 timmar eller mer under en helg	43	55	53	58	49	57
Vardagsmotionerar 30 min eller mer per dag	66	82	78	90	72	85
Tränar tre gånger i veckan eller oftare	23	47	59	65	40	55
Sover mindre än 8 timmar på vardagsnätter	51	55	41	40	47	48

Tabell 4. Resultat om tobak, alkohol och narkotika

Vingåkers kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om tobak, alkohol och narkotika</i>	K	L	K	L	K	L
Röker cigaretter dagligen eller ibland	3	3	6	2	6	3
Snusar dagligen eller ibland	3	4	16	5	9	5
Använder e-cigarett dagligen eller ibland	9	9	13	4	10	7
Har druckit alkohol	29	31	32	28	31	30
Tror att man vet eller vet säkert hur man får tag på narkotika	29	22	19	16	25	19
Har någon gång använt lustgas	6	4	6	4	6	4

”Jag tycker att enkäten innehåller många frågor. Jag förstår att mycket saker behöver kontrolleras om ni ska veta om man mår bra. Dock är det faktiskt inte alla ungdomar som mår dåligt, spelar hela dagarna och inte tränar! Det finns faktiskt de som tränar, är schysta och mår bra i allmänhet.”

Tabell 5. Resultat om hälsa

Vingåkers kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om hälsa</i>	K	L	K	L	K	L
Mår bra eller mycket bra	60	57	88	86	71	71
Har bra eller mycket bra tandhälsa	80	79	72	74	75	75
Har känt sig glad i stort sett varje dag	54	48	81	73	67	60
Har känt sig lugn eller avslappnad mer än en gång i veckan	51	56	88	83	68	69
Har känt sig stressad mer än en gång i veckan	49	60	16	28	34	44
Har känt sig ängslig eller orolig mer än en gång i veckan	29	33	6	12	19	23
Har huvudvärk (ej migrän) mer än en gång i veckan	17	23	6	7	14	16
Har haft värk i axlar/skuldror/nacke mer än en gång i veckan	14	18	3	10	10	15
Har övervikt	10	13	30	19	20	16

Tabell 6. Resultat om delaktighet och trygghet

Vingåkers kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om delaktighet och trygghet</i>	K	L	K	L	K	L
Oftast eller alltid trygg i mitt bostadsområde på dagen	89	95	93	96	91	95
Oftast eller alltid trygg i mitt bostadsområde på kvällen/natten	61	72	97	89	78	80
Oftast eller alltid trygg på nätet	89	87	90	94	89	90
Ganska eller mycket orolig för att klimatförändringarna ska påverka livet	32	29	7	14	20	22

Tabell 7. Resultat om hem, fritid och relationer

Vingåkers kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om hem, fritid och relationer</i>	K	L	K	L	K	L
Kan alltid lita på sina föräldrar/vårdnadshavare när det verkligen gäller	80	76	88	91	81	83
Trivs i området där man bor	83	75	88	87	83	80
Trivs ganska eller mycket bra med livet just nu	88	78	93	93	89	85
Har minst en kompis att prata "om allt" med	74	84	86	86	80	85
Ser ljust eller mycket ljust på framtiden	47	63	76	79	60	70
En eller båda föräldrar/vårdnadshavare är arbetslös eller långtidssjukskriven/har sjukersättning	26	16	32	13	28	14
Är ganska eller mycket orolig för sin familjs ekonomi	17	15	6	9	13	13
Är ganska eller mycket nöjd med sin fritid	77	74	97	90	86	81
Är med i någon förening eller organisation	37	54	46	57	42	55
Läser böcker för nöjes skull några gånger i veckan eller oftare	29	32	32	24	30	28

Tabell 8. Resultat om sociala medier och internet

Vingåkers kommun åk 7 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om sociala medier och internet</i>	K	L	K	L	K	L
Anser att sociala medier stärker mina relationer med kompisar	41	60	67	58	53	59
Känner sig sämre än andra vid användning av sociala medier	18	17	8	7	13	13
Har under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för trakasserier på sociala medier	26	32	13	17	21	25
Har blivit kontaktad mot sin vilja via sociala medier för att prata om sex	26	25	10	11	20	18
Har snattat	17	21	27	26	22	24
Har avsiktligt slagit någon	34	32	37	42	36	38
Har blivit tafsad på eller tvingats ta på någon på ett sexellt sätt	17	21	4	7	11	14
Har blivit slagen av någon vuxen i min familj	11	10	0	5	6	8

Årskurs 9

I tabellen redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden.

Teckenförklaring

K=Kommunen

L=Länet

Tabell 1. Resultat om skolan

Vingåkers kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
Resultat om skolan	K	L	K	L	K	L
Trivs mycket eller ganska bra i skolan	67	59	90	77	77	67
Går eller cyklar oftast till skolan, vår, sommar och höst	43	49	55	50	52	50
Har oftast eller alltid någon att vara med på rasterna	87	91	90	94	86	92
Skolkar aldrig	73	63	58	70	64	65
Har under de senaste 6 månaderna blivit mobbad någon dag i veckan eller oftare	3	5	3	4	3	5
Oftast eller alltid trygg på väg till eller från skolan	93	94	97	95	94	94
Oftast eller alltid trygg i skolan	93	88	97	93	92	90
Det är bra stämning på skolan	34	32	53	45	44	38
Tycker att lärarna behandlar tjejer och killar lika	47	45	42	37	45	40
Känner sig ofta eller alltid stressad av skolarbetet	67	69	16	41	42	55
Har betyget F i ett eller flera ämnen	53	31	48	34	48	32

Tabell 2. Resultat om levnadsvanor

Vingåkers kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Äter frukost 4-7 dagar i veckan	57	60	72	68	67	64
Äter lunch 4-7 dagar i veckan	83	79	100	91	92	85
Dricker läsk eller annan dryck som innehåller socker så gott som dagligen eller oftare	17	19	17	24	19	22
Dricker energidryck så gott som dagligen eller oftare	14	18	18	22	15	21
Äter frukt eller bär så gott som dagligen eller oftare	30	35	34	38	33	37
Äter grönsaker så gott som dagligen eller oftare	50	57	41	60	46	58

Tabell 3. Resultat om levnadsvanor

Vingåkers kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om skolan</i>	K	L	K	L	K	L
Är stillasittande 4 timmar eller mer efter en skoldag	24	45	21	45	26	46
Är stillasittande 10 timmar eller mer under en helg	38	63	50	63	48	63
Vardagsmotionerar 30 min eller mer per dag	90	76	93	88	90	81
Tränar tre gånger i veckan eller oftare	52	39	61	61	54	50
Sover mindre än 8 timmar på vardagsnätter	59	68	39	59	49	64

Tabell 4. Resultat om tobak, alkohol, narkotika och spel om pengar

Vingåkers kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om tobak, alkohol, narkotika och spel om pengar</i>	K	L	K	L	K	L
Röker cigaretter dagligen eller ibland	13	11	10	8	11	10
Snusar dagligen eller ibland	13	12	19	16	15	15
Använder e-cigarett dagligen eller ibland	30	19	10	13	18	16
Har under de senaste 12 månaderna druckit alkohol	53	45	26	37	39	42
Har under de senaste 12 månaderna druckit alkohol så man känt sig berusad/full*	56	60		56	58	59
Tror att jag vet eller vet säkert hur jag får tag på narkotika	21	33	19	32	19	33
Har använt narkotika	10	9		8	5	9
Har använt lustgas	3	5	10	6	6	6
Har under de senaste 12 månaderna spelat om pengar en gång i månaden eller mer?		1		9		6

* Andel av de som druckit alkohol

Tabell 5. Resultat om hälsa

Vingåkers kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om hälsa</i>	K	L	K	L	K	L
Mår bra eller mycket bra	52	53	92	79	72	65
Har bra eller mycket bra tandhälsa	84	77	81	73	82	74
Har känt sig glad i stort sett varje dag	45	43	67	60	57	51
Har känt att "jag duger precis som jag är" mer än en gång i veckan	30	46	91	70	63	58
Har känt sig lugn eller avslappnad mer än en gång i veckan	57	52	85	76	74	63
Har känt sig stressad mer än en gång i veckan	74	72	30	41	52	57
Har känt sig ängslig eller orolig mer än en gång i veckan	57	47	9	20	32	34
Har huvudvärk (ej migrän) mer än en gång i veckan	29	32	6	13	17	23
Har haft värk i axlar/skuldror/nacke mer än en gång i veckan	27	22	15	15	21	19
Har övervikt	15	12	22	19	19	16

Tabell 6. Resultat om delaktighet och trygghet

Vingåkers kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om delaktighet och trygghet</i>	K	L	K	L	K	L
Tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor	24	26	43	40	34	33
Oftast eller alltid trygg i mitt bostadsområde på dagen	93	94	97	95	95	94
Oftast eller alltid trygg i mitt bostadsområde på kvällen/natten	71	70	90	87	79	78
Oftast eller alltid trygg på nätet	79	80	93	92	87	86
Ganska eller mycket orolig för att klimatförändringarna ska påverka livet	24	36	14	18	19	28

Tabell 7. Resultat om hem, fritid och relationer

Vingåkers kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om hem, fritid och relationer</i>	K	L	K	L	K	L
Kan alltid lita på sina föräldrar/vårdnadshavare när det verkligen gäller	77	80	91	88	86	83
Jag trivs i området där jag bor	71	72	88	83	81	77
Trivs ganska eller mycket bra med livet just nu	83	76	96	88	89	81
Har minst en kompis att prata "om allt" med	83	84	81	83	82	83
Ser ljust eller mycket ljust på framtiden	62	61	89	74	75	66
En eller båda föräldrar/vårdnadshavare är arbetslös eller långtidssjukskriven/har sjukersättning	30	15	21	15	29	16
Är mycket eller ganska orolig för sin familjs ekonomi	14	19	3	12	8	16
Är mycket eller ganska nöjd med sin fritid	73	69	97	84	83	76
Är med i någon förening eller organisation	59	41	42	53	46	47
Läser böcker för nöjes skull några gånger i veckan eller oftare	37	27	23	18	30	23

Tabell 8. Resultat om sociala medier, våld och brott

Vingåkers kommun åk 9 Liv och hälsa ung 2023	Tjejer		Killar		Totalt	
	K	L	K	L	K	L
<i>Resultat om sociala medier, våld och brott</i>	K	L	K	L	K	L
Anser att sociala medier stärker mina relationer med kompisar	61	62	57	58	59	60
Känner sig sämre än andra vid användning av sociala medier	18	19	7	9	13	14
Är orolig att missa något om man inte är aktiv på sociala medier	62	52	19	25	40	38
Har under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för trakasserier på sociala medier	48	27	13	17	29	22
Har blivit kontaktad mot sin vilja via sociala medier för att prata om sex	54	36	10	14	30	25
Har under de senaste 3 månaderna sett porr på internet	17	15	42	58	31	37
Har snattat	21	30	29	36	23	34
Har aviktligt slagit någon	34	31	52	48	42	40
Har blivit tafsad på eller tvingats ta på någon på ett sexellt sätt	34	28		12	15	21
Har blivit slagen av någon vuxen i min familj	21	14	0	9	9	12

”Jag tycker att det är onödigt att vi gör denna. För att det blir aldrig någon skillnad. Om alla barn i en skola svarar att dem mår dåligt kommer skolan inte göra något. Så skolan måste fixa detta. För att om ett barn känner att man inte kan göra någon skillnad har skolan misslyckats.”

Region Sörmland arbetar för varje människas rätt till god hälsa, kultur och utbildning. Alla människor har lika rättigheter och bemöts utifrån sina förutsättningar.

Resultat från Liv & hälsa ung används som underlag för regionens och kommunernas arbete med barn och ungas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.

Exempel på hur tidigare resultat använts

En skola hade många elever som mådde psykiskt dåligt. Detta ledde till att elevhälsan gjorde en satsning på psykisk hälsa i skolan.

Vid planering och uppföljning av drogförebyggande arbete.

Som underlag för uppstart av samtalsmottagningar för unga som inte mår bra.

Vill du veta mer om enkätundersökningen,
titta på Liv & hälsa ungs webbplats
<https://utvecklasormland.se/lhu>

Rapporten är sammanställd av arbetsgruppen
för Liv & hälsa ung i Region Sörmland.
Livohalsa@regionsormland.se